

Ders : 170**Konu : KUR‘AN OKUMAK - 2****NAMAZDA VE NAMAZ DIŐINDA KUR‘AN OKUMAK**

Cenab-ı Hakk‘ın kelâmı olan Kur‘an‘ı okumak çok faziletli bir ibadettir. Hattâ selef âlimleri Kur‘ân okumayı (nafil) ibadetler içerisinde birinci sıraya koymuşlardır. Namazda Kur‘ân okumak farzdır. Kur‘ân’sız namaz sahih değildir.

Çünkü Kur‘ân, Allah‘ın Kelâm sıfatından gelmiş ve insan olarak bizim omuzlarımıza yüklenmiş en mukaddes, en yüce, en temiz, en pâk, en kıymetli ve en mânâlı İlâhî bir emanettir. Yüce Rabbimiz şöyle buyurur:

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذِنَ اللَّهُ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ*

“Sonra Kitab‘ı, kullarımız arasından seçtiklerimize verdik. Onlardan (insanlardan) kimi kendisine zulmeder, kimi ortadadır, kimi de Allah‘ın izniyle hayırlarda öne geçmek için yarışır. İşte büyük fazilet budur.”¹

Bu emânete sahip olmak, kimliğimizi kavramak, nereden gelip nereye gideceğimizi öğren-mek, bu dünyadaki vazîfemizi benimsemek ve buna göre davranış geliştirmek ancak Kur‘an‘ı okumak ve öğrenmekle mümkündür. Rabbimizin:

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِیْلًا*

“Kur‘an‘ı tane tane, açık açık oku!”² emrini unutmamalıyız.

Kur‘an‘ı okumak, mânâsı üzerinde düşünmek ve tefekkür etmek, onu ezberlemek, namazda kıraat etmek ibâdettir. Kur‘an‘ı doğru tefsir etmek ibâdettir. Kur‘an‘ı anlamak ibâdettir. Kur‘an‘ı öğrenmek ibadettir. Kur‘an‘ı yaşamak ibâdettir. Kur‘an‘ın doğru yorumları olan tefsirlerini mütalâa etmek ibadettir. Kur‘an‘ı hatim niyetiyle baştan sona okumak, bitirip yeniden başlamak, okudukça tefekkürü artırmak, okudukça feyiz almak, okudukça kulluğun sırrına ermek, ibâdetin inceliğine vâkıf olmak ibâdettir. Kur‘an ile meşgul olmak ibâdettir. Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

“Allah sözün en güzelini, birbiriyle uyumlu ve bıkılmadan tekrar tekrar okunan bir kitap olarak indirdi. Rablerinden korkanların, bu Kitab‘ın etkisinden tüyleri ürperir, derken hem bedenleri hem de gönülleri Allah‘ın zikrine ısınıp yumuşar. İşte bu Kitab, Allah‘ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayet rehberidir. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz.”³

Bu sebeple, namaz Kur‘an‘la mümkündür, niyâz Kur‘an‘la mümkündür, duâ Kur‘an‘la mümkündür. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

¹ Fâtır Suresi, 32. ayet

² Müzzemmil Sûresi, 4. ayet

³ Zümer Suresi 23. ayet

“Ümmetimin en faziletli ibadeti Kur’an okumaktır.”⁴

“Allah, geceleyin Kur’an okuyan bir kula kulak verdiği kadar, hiçbir şeye kulak verip dinlemez. Allah’ın rahmeti, kul namazda olduğu müddetçe kulun başı üstüne saçılır.”⁵

“Kim gece on âyet okursa gafillerden sayılmaz. Yüz âyet okuyan kânitinden, bin âyet okuyan ise mukantarından sayılır.”⁶

Mânevi ve ahlâki değerlerin yozlaştırıldığı, aile değerlerinin ve toplumun ortak bağlarının yok olmaya yüz tutarcasına zayıflatıldığı, dünyanın sanal ve geçici meşgalelerinin ve sonu gelmez heveslerinin bütün hayatımızı ve geleceğimizi ipotek altına aldığı günümüzde, Rabbi-mizin rahmet yüklü mesajı Kur’ân-ı Kerîm’i daha iyi anlamaya, bunun için de onun değerlerini yaşamaya, yaşatmaya ve bu çerçevede Peygamberimiz (s.a.v.)’in örnek hayatını ve ahlâkını da rehber edinmeye ihtiyacımız büyüktür. Çünkü Kur’an ve sünnet, dosdoğru yol üzere yürümemizi sağlar. Bunun için de Kur’an korunan ve koruyan bir kitaptır.

Bir adam:

- “Ya Resûlallah! Allah’ın en çok sevdiği amel hangisidir?” diye sordu. Hz. Peygamber:

- “Konup göçendir” cevabını verdi.

Adam:

- “Konup göçen kimdir?” diye sorunca,

- “Kur’an’ı başından sonuna kadar okuyan, bitirince de tekrar başlıyandır.”⁷ cevabını aldı.

“Üç kimse vardır ki# en büyük korku onları (Kıyametin dehşeti) korkutmaz, onlar için hesap zorluğu yoktur, diğerlerinin hesabı bitinceye kadar onlar misk tepecikleri üzerindedirler. Bunlar:

1. Allah’ın rızasını kazanmak için güzel Kur’an okuyan ve insanlara kendisinden razı oldukları hâlde imam olan kimse,
2. Allah’ın rızasını talep ederek insanları namaza çağıran kimse (muezzin),
3. Rabbine ve efendisine karşı görevlerini gözelce yerine getiren köledir.”⁸

Okunan Kur’an’ın, insan ruhuna hâkim olması ve onu mânen yükseltmesi için, dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bu hususları İmam Gazâlî şöyle sıralar:

1- KELAMIN ASLINI ANLAMAK

Kur’an’ın büyüklük ve yüceliğini anlamak, Allah Teâlâ’nın Kur’an’ı indirmekle çok büyük bir lütuf ve fazilette bulunduğunu bilmek gerekir. Levh-i Mahfuzda bulunan Kelamullah’ın bir harfini, bütün melekler bir araya gelseler, kaldırmaya güç yetiremezler. Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyrulur:

⁴ Feyzu’l-Kadir, Münavi C.2, sh.44

⁵ Tirmizî, Fezâilü’l-Kur’an 17

⁶ Ebû Dâvûd, Salât 326

⁷ Tirmizî, Fezâilü’l-Kur’an 11

⁸ Terğîb ve Terhîb, Hâfız Münzirî

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

“Eğer biz Kur'an'ı bir dağın üzerine indirseydik, muhakkak o dağı, Allah korkusundan baş eğmiş ve parçalanmış görürdün.”⁹

Allah, dağların bile çekemeyeceği bir yükü, insanlara vermiş olduğu kabiliyet ile taşıtmaktadır. Şu halde Kur'an okuyan kimse, ilk olarak, okuduğu kelâmın azamet ve ulviyetini idrâk etmelidir.

2- TÂZİM

Kur'an okuyan kimse, o Kur'an'ın sâhibinin (mütekelliminin) Allah olduğunu düşünmeli, okuduklarının bir beşer sözü olmadığını her an hatırlamalı, ona gereken saygıyı göstermelidir. Kur'an'a saygı göstermek, onun sahibine saygı göstermek demektir. Mushaf'ın sayfalarına her elin değmesi nasıl uygun değilse, lisan ve manalarını anlamaya da her kalp uygun değildir. Bunun içindir ki Rabbimiz:

لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

“Ona ancak temizlenenler dokunabilir.”¹⁰ buyurmuştur.

3- KUR'AN'I KALP HUZURU İÇİNDE OKUMAK

يَا يَحْيَىٰ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ

“Ey Yahya! Kitab'a vargücünle sarıl!”¹¹ ayeti, “ciddiyet ve kuvvetle kitaba sarıl” şeklinde yorumlanmıştır. Ciddiyetle kitaba sarılmanın mânası; kitabı okurken dikkatini sadece kitaba çevirmek ve kişinin kendisini sadece ona hasretmesi demektir. Bir âlime, “Sen Kur'an okuduğun zaman, nefsinde herhangi bir şey gelince vesvese ediyor musun?” diye sorulmuş. O da “Benim için Kur'an'dan daha sevimli bir şey var mıdır ki kalbime gelsin” şeklinde cevap vermiştir.

4- TEDEBBÜR (DÜŞÜNMEK)

Düşünmek, kalp huzurundan ayrı bir mânadır. İnsanın bâzen Kur'an'ı, üzerinde düşünmeden okuduğu olur. Halbuki Kur'an kırâatinden esas maksad, onu düşünmek, ders ve ibret almaktır. Düşünmeye imkân verdiği için, Kur'an'ı ağır ağır okumak sünnettir. Hazret-i Ali (r.a.): “Anlamadan yapılan ibâdet, düşüncelessiz yapılan kırâatte hayır yoktur” demiştir.

5- TEFEHHÜM (ANLAMAK)

Kur'an okuyan kişi, okuduğu kısmın mânâsını imkân nisbetinde anlamaya da çalışmalıdır. Bir âlim şöyle der: “Mânasını anlamadığım ve kalbimin nasibi içinde bulunmayan bir ayeti okuduğum zaman, ondan sevap elde ettiğime inanmıyorum.”

⁹ Haşr Suresi, 21. ayet

¹⁰ Vakıa Suresi, 79. ayet

¹¹ Meryem Suresi, 12. ayet

6- TECERRÜD (ANLAMAYI ENGELLEYEN HERŞEYDEN UZAKLAŞMAK)

Kur'an'ı anlamaya mâni olan hallerden uzaklaşmalıdır. Kur'an'ın mânâsını anlamaya mâni hallerin başlıcaları şunlardır:

- Taklid ve Taassub: Bâzı fikirlere taassubla bağlanmak veya taklid yoluyla bilgi edinmek, Kur'an'daki inceliklerin keşfine ve anlaşılmasına mâni olur.
- Kibir, günaha ısrar veya dünyanın geçici heveslerine iptilâ gibi haller de, Kur'an'ın hakikatlerini anlamaya perde olur.

7- TAHSİS (KENDİNE HİTAP EDİLDİĞİNİ BİLMEK)

Kişi, Kur'an'ın bir emrini veya yasağını okuduğu/dinlediği zaman o emrin ve yasağın kendi-sine hitap ettiğini taktir etmeli ve düşünmelidir. Mükâfat ve ceza ile ilgili bir ayeti okuduğu zaman da böyle düşünmelidir. Nitekim ayette şöyle buyurulmaktadır:

“...Bu Kur'an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu...”¹²

8- TEESSÜR (MÜTEESSİR OLMAK)

Kul, Kur'an okuduğu zaman, Kur'an'dan etkilenmelidir. Okuduğu ayetin bahsettiği hususlardan rahmet, mağfiret, mükâfat gibi hususlara sevinmeli; azap, ceza gibi hususlarda da korkmalıdır.

9- TERAKKÎ (MÂNEN YÜKSELMEK)

Kur'an okuyan bir kimsenin, Kur'an'ı Allah'a okuyormuş gibi okuması, kalbiyle Allah'ı müşahade etmesi ve kelimelerde O'nun sıfatlarını görmesidir. Cafer-i Sâdık şöyle der: “Allah'a yemin ederim, Allah Teâlâ, kelimelerinde halkına görünür. Ancak halk O'nu göremez.”

10- TEBERRÎ (UZAKLAŞMAK)

Kur'an okuyan kimse, varlık ve kuvvetinden uzaklaşarak, nefsinden razı olmaması, nefesine temizlenmiş gözüyle bakmamasıdır. Kendini salihlerden saymamalı, onlardan olmak için Allah'a dua etmelidir. Kendisini âsi ve günahkâr olarak görmeli ve korkmalıdır.¹³

İnsanlığın rehberi
Aydınlatır her yeri,
Bilinmeli değeri,
İlâhi fermândır bu!...

(Z. Gül)

¹² En'am Suresi, 19. ayet

¹³ İhyâ, İmam Gazâlî, C.1, sh.991-1017

Alınacak Dersler

1. Nafile ibadetlerin en faziletlisi Kur'ân okumaktır.
2. Kur'an'ı okumak, mânâsı üzerinde düşünmek ve tefekkür etmek, onu ezberlemek, namaz-da kıraat etmek ibâdettir.
3. Kur'an'a saygı göstermek, Allah'a saygı göstermek demektir.
4. Mü'min Kur'an okurken; Kur'an'ın kendine hitap ettiğini bilmeli, okuduklarından etkilenmeli ve mânen yükselmelidir.

Not:Bu hafta;

1. Haşr suresi 21. Ayetin tefsirini okuyalım.
2. Bu dersi bir grup arkadaşımızla da işleyelim.
3. İmkânlar ölçüsünde Kur'an okuma ve anlama planı yapalım.